

БОР. ТЕНЕТА

МУСЕМА

(НАРИС)

Мла впилася в землю. Сонце впало за обрій. А на обрії плаче скучерявлене море.

А над морем стрибають хмари, п'яні хмари стрибають і плаче скучерявлене море... Вітер вожкими лапами розчісує жовто-червоне листя на винограді.

Вітер хмари збиває у купу і жменями кидає в небо і рве.

Вітер з моря!

Значить, буде буря в ночі, значить, буде всю ніч світитися море і скелі дзвонити будуть до самого ранку, до ранку плакати будуть і вночі буде буря.

От в останнє китайкою вечір майнув на горах, згас, а вітер шумить, золотиться червоним листом і грає.

Золотиться і грає...

І вона була золота... Правда, вона була хороша?

Саме отут проходила вона і загубила хустку, саме отут загубила хустку вона, як проходила...

А сталося це так.

А зустрівся я з нею так.

Уявіть собі: вузька стежка, тверда і згадючена над проваллям. Унизу ліворуч море, праворуч скелі і небо.

Зелене море і сірі скелі. А стежка оперезує гору. По тій стежці одному лише можна пройти і перш, ніж ступити, то треба гукнути: щоб не зустрітися. От.

А ми зустрілися. Правда, чудно, як це а ні вона, а ні я не гукнув?

А ми зустрілися. Я припав до скелі, широко розставивши руки, а вона мусіла пригорнути до мене і обняти трохи. Так легко пригорнулася вона, а я широко розставив руки!

Це був момент, але я відчув кріпкі, маленькі груди і дихання її було на щоці у мене...

Щось гаряче обгорнуло мене, а дихання її метеликом зачепило уста і щоки.

Иноді хвилина — як вічність! І коли вона майнула за зворотом спідницею, мені здавалося, що я знаю її сто літ.

Майнула вона спідницею і щезла, а я стояв, широко розставивши руки, дивився... і здавалося мені, що музика заграла в скелях, піднялася у груди і заповнила весь світ.

А море билося унизу під ногами і дзвеніли весело скелі, а сонце сміялося золотим сміхом...

*.

Ввечері я знов побачив її. Вона співала над морем і я прийшов. Правда, чудно, як я вінав, що то вона співає над морем? Як я вінав, коли я ніколи не чув її голосу? Чудно?.. Її голос був такий схожий на теплий живіт і на маленькі міцні груди...

Вона - ж не почула моїх кроків (може вона не чекала мене?) і коли я прийшов, вона не оглянулася.

А коли я сів коло неї і обгорнув її у шинелю (щоб не було холодно їй), лише тоді вона помітила мене.

— Ах - ха! — сказала вона від несподіванки, певно, а потім додала щось сердите - сердите по - татарськи і відсунулася. Відсунулася від мене вона, встала і пішла.

А хмари п'яні були, і скучерявлене море грало, і пішла вона додому по тій стежці, де зустрілися ми раніш, а я пішов слідом.

А коли вона помітила, то побігла.

Побігла вона, а я за нею, і здавалося мені, що то вовк жене дику сарну.

А море шуміло унизу далеко, глибоко і коли бігли ми, вона загубила хустку...

Хустку загубила вона, а я знайшов...

А вітер з моря хмари на хмари шарами клав, і темнішало вечірнє море.

Темнішало море, а ми бігли по стежці вниз. От хрюпнули двері, а я виліз на самий верх скелі і бачив її саклю унизу... От у вікні світло майнуло, і дівоча тінь на стіні задрижала...

До вікна підійшла і почала розчісувати косу...

А море билося люто в беріг, а море цілувало скелі і сердилося, що далеко вони, що не дістати йому до гори...

Таке прокляте це море! Всю ніч не дало заснути мені й на хвилинку!

*

І були ще ночі бурхливі, осінні...

Я над морем сижу і слухаю ноктюрни. І її чекаю... Немає. Витягаю хустку. Роздивляюся.

— От - тут повинні бути вуха, тут чорна коса...

Розгортаю, показую вітрові — Гей - гей. А вітер починає цілувати її, обгортає і круить, тоді я ховаю в кишеню. Хитрий вітрє! Я знаю... але ти більше не побачиш хустки! ні! Всміхаюсь.

— Досить того, що й так ти кожен раз з нею, як ганяє вона на гору кози. Ні.

Так сидів я і чекав її, та вона не приходила. Иноді приходили знайомі.

— Чого ви тут сидите? Так холодно і вітер...

— Так — казав я.

— На дворі вітер і бризки до вас долітають.

— Гм — відповідав я.

Тоді вони тягнули за руку і кричали:

— Ходімо в хату!

Але я вириався. Чого вони прийшли? Яке їм діло? А що, як я їх пішлю під - три - чорти? А?

Я кричав ще щось і вони ображено відходили. А я сидів і слухав, як свище вітер в скелях...

*

А далі.

Сталося це так. Я став на різку винограду до Алі - Шаїба. Ну, правда, я не знов, що й Мусема буде там. Хіба те, що вона в той день стояла коло контори, було доказом?

Ви ще може гадаєте, що у Еффенді - Смаїла я одержував більше, як у Шаїба. Яка дурниця!

У Шаїба я одержую не менше. Може, трохи менше, зате: праця менша. От!

Ну, й от! Цілий день я бачу її постать і засмажені, золоті руки. У неї велика, чорна коса.

Я ріжу, а вона носить. Ми в парі.

Ви ще, може, подумаєте, що це я нарочито зробив так. Ні, ні! Запевняю вас. Це — випадок.

Коли нахиляється вона, я бачу її ноги — вони теж стрункі і гарні.

А ввечері, коли знов бився вітер над морем в конанні, ходив я на виноградник і чекав її там.

Я лягав на землю і, повертаючись на спину, смоктав гроно і здавалося мені, що то я цілую її.

Знов співає вона над морем і знову прихожу я і обгортаю її. Вона не каже нічого і хоче встати. Я однією рукою держу її міцно, а другою тягнуся, щоб зірвати гроно. Зірвав і протягую їй.

І сталося так (як це сталося так?), що я спіймав її руку, лише доторкнувся до неї...

І от, як там на стежці, припала вона до мене (зачепилася за корінець, мабуть) і обгорнула мене...

Почув я її плечі коло моїх, а очі були до болю близькі, переплуталися тілами ми і уста коло уст забилися.

І така коротка була та ніч.

Хто це каже, що осінні ночі довгі і холодні? Ніч була така коротка і палюча

І як люде брешуть! Як брешуть!

*

Ранком ми знов були у парі і коли дійшли до того місця, я подивився на неї, а вона, легко піднявши кошика, засміялася мені...

І були ще вечорі бурхливі, осінні, швидкі...

Я щільно загортаюся у шинелю і чекаю її...

Чую легку ходу і голос:

— Ay!

— Ay! — відповідаю.

Так балакали ми рухами, поцілунками, очима. Брала вона у рот гроно а я по ягодці добирався до уст... Коли залишалася одна ягодка,

вона швидко ховала її, а я шукав... Так балакали ми між собою. І були у нас довгі бесіди і короткі ночі...

Я вінав, що вона любить, як синіє виноград на червоному тлі, що вона слухає море і розуміє його мову...

Багато я вінав. Я вінав, що у неї маленькі, теплі ноги, круті плечі і хитрі, швидкі руки...

Я вінав, що вона хороша, золота...

І на зрост вона була не велика, так що, коли я стояв рівно і вона хотіла поцілувати мене, то мусіла підстрибувати...

Вона так смішно підстрибувала, ця Мусема!

*

Так ми різали виноград. Вже й останні зімові груші зірвали. Вже й вино почали душити і роботи не стало.

Раз увечері я сказав їй, що іду.

Вона довго не розуміла. Вона була така чудна і хороша — ця Мусема!

Все питала вона, чи скоро — ж я повернуся? Я сказав, що ніколи, мабуть. Тоді вона заплакала, а потім засміялася. Сміялася, а з очей сльози бігли...

Сказала, що в Бахчисарай піде, бо дома її віддадуть за когось, а вона не хоче...

І коли прощалися ми, вітер знову і знову рвав небо і билося в тузі білою гривою море об скелі.

Я поїхав...

*

От через три роки знову іду по тій самій стежці.

Тут вона бігла і загубила хустку. Там співала вона, а я прийшов. А он там, внизу, де тополі рядами, виноградник Шаїба, там я її цілував...

Ліворуч провалля і море, праворуч — скелі.

Проти мене іде жінка і кози жене. Бачу, що жінка, бо хустка не так зав'язана. Знов, як тоді, я до скелі припав. Кози пройшли. Жінка стала і очі зустрілись.

— Мусема! — я скрикнув.

А вона очі рукою заплющила, похитнулась... Я чув лише — Ах!

Дві хвилі чутъ, як шуміло провалля і стогнали кущі.

Потім тихо. На горі сиротливо кричать кози. Унизу грає море і вітер сміється. Біжу униз, зриваюся, падаю...

Вже темно стало. Вже ніч покрила чорним крилом гори.

— Мусема! — кличу я — Мусема! — та не чути відолосу. Лише на обрії миготять червоні маки і шумить скучерявлене море, а над ним стрибають хмари, п'яні хмари стрибають і плаче тужливо вітер.

А тут тихо, мертво. Я шукаю її живу, чи мертву і кличу...

Мла впилася в землю і мій клич б'ється об скелі і тане в міжгірних проваллях...

К. 5817.

к. 5818

ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ

♦ N 10 ♦

1925

1839(27)

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

ЗМІСТ

	Стор.
Дмитро Загул. Дитирамб водоспаду (Поезія)	1
Володимир Сосюра. Дівчина на розі (Поезія)	3
Сергій Жигалко. Степом	11
Мик. Сайко. Дніпрова ідилія (Поезія)	46
Г. Brasюк. Сні дійсність	54
Дмитро Фальківський. * * * (Поезія)	62
Бор. Тенета. Мусема	66
Т. Лукрецій Кар. Про природу (Поезія)	70
М. Яловий. „Щоденник“ В. Чумака (Черненка)	74
Петро Лісовий. По Україні	86
Б. Козельський. Зимовий похід	99
Iv. Ерофійв. Перший журналіст на Слобожанщині	107
Каменський. Діялектична формула щастя	118
A. Ковалівський. Етнографія та етнологія	127
Гр. Майфет. Матеріали до характеристики творчості П. Тичини	132
Б. Навроцький. Т. Шевченко, як прозаїк	163
Басехес. Нове мистецтво на Заході та інтелігенція	181
Економічний огляд	185
Хроніка	193
Бібліографія	211
Листи до редакції	227